

Public service: tv och radio som tillhör alla

Berättelse

Tre bolag i allmänhetens tjänst

I Sverige hör du ofta orden “public service”. Det är ett samlingsnamn för tre bolag: SVT (Sveriges Television), SR (Sveriges Radio) och UR (Sveriges Utbildningsradio). SVT gör tv, SR gör radio och UR gör program för skola och lärande. Tillsammans ska de erbjuda nyheter, kultur, sport, barnprogram och mycket annat. Det viktiga är att innehållet ska finnas för hela befolkningen, i hela landet – inte bara för dem som bor i de stora städerna eller har gott om pengar. Själva uttrycket “public service” betyder ungefär “i allmänhetens tjänst”.

En avgift du knappt märker

Tv-program och radioprogram kostar pengar att göra, så någon måste betala. SVT, SR och UR lever inte på reklam, och de tjänar inte heller pengar på att du tittar. I stället betalas de med en så kallad public service-avgift. Det fina med den, för dig som är ny i Sverige, är att du knappt märker den. Avgiften dras automatiskt via skatten. Du får ingen separat räkning hem och behöver inte göra någon egen inbetalning. Det är Skatteverket som sköter detta.

Alla som är över 18 år och bor och betalar skatt i Sverige betalar avgiften – även den som inte äger någon tv. Hur mycket man betalar beror på inkomsten. För beskattningsåret 2026 är avgiften högst 1 184 kronor per person och år, och den som tjänar mindre betalar mindre. Man bör komma ihåg att de exakta beloppen ändras från år till år, så de behöver kontrolleras på nytt för andra år.

Varför pengarna hålls för sig själva

Public service-avgiften infördes den 1 januari 2019. Innan dess fanns en tv-avgift som betalades till ett företag som hette Radiotjänst, men den gällde bara den som hade en tv hemma. Den nya avgiften skulle ge en mer stabil och långsiktig finansiering. Pengarna som samlas in går till ett särskilt konto, och de får bara användas till public service-uppdraget, inte till annat.

Här är en viktig detalj som ofta missförstås. Man säger ibland att public service är “finansierat via skatten”, men det är inte riktigt hela sanningen. Det handlar om en egen, öronmärkt avgift som tas in genom skattesystemet – den är alltså inte en del av den vanliga statsbudgeten som politikerna fördelar fritt. Skillnaden kan verka liten, men den är tänkt att hålla pengarna trygga och skilda från politiken.

Vem bestämmer över bolagen?

En central fråga är vem som äger och styr SVT, SR och UR. Svaret är att de ägs av en oberoende stiftelse som heter Förvaltningsstiftelsen och som bildades 1997. Stiftelsen fungerar som en buffert, så att bolagen varken styrs av staten och politikerna eller av kommersiella företag. Man brukar säga att det ska finnas ett “armlängds avstånd” mellan makten och medierna. Enligt radio- och tv-lagen ska sändningarna vara oberoende av politiska och ekonomiska intressen, och uppdraget innehåller

krav på saklighet och opartiskhet. Det betyder att programmen ska bygga på fakta och inte ta parti för en sida.

Nya regler för 2026–2033

Public service förändras med tiden. Hösten och vintern 2025 beslutade riksdagen och regeringen om nya villkor och sändningstillstånd för perioden 2026–2033. En stor del av uppdraget blev då teknikneutralt. Det betyder att i stort sett samma regler gäller oavsett om innehållet når dig via tv, radio eller en webbsida eller app i telefonen. Det är logiskt, eftersom allt fler tittar och lyssnar på nätet i dag. (De exakta formuleringarna i tillståndet bör läsas i regeringens och Mediemyndighetens egna beslut om man vill veta detaljerna.)

Det finns olika åsikter och en politisk debatt om public service roll och finansiering, och sådana frågor diskuteras i samhället. I den här texten håller vi oss till lagarna, de officiella målen och Skatteverkets siffror. Det viktigaste att ta med sig är tanken bakom det hela: att alla i landet ska ha tillgång till samma nyheter, kultur och kunskap, oberoende av plånbok och oberoende av makten.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
samlingsnamn	ett gemensamt namn för flera saker
befolkning	alla människor som bor i ett land
finansiering	hur något betalas; var pengarna kommer ifrån
inbetalning	när man betalar in pengar någonstans
öronmärkt	pengar som bara får användas till en bestämd sak
statsbudget	statens plan för hur pengarna ska användas under ett år
stiftelse	en organisation som äger och sköter något, ofta utan vinstsyfte
oberoende	fri; styrs inte av någon annan
buffert	något som ligger emellan och skyddar
armlängds avstånd	att hålla en lagom distans så ingen kan styra för mycket
opartisk	rättvis; tar inte parti för någon sida
teknikneutral	samma regler oavsett tv, radio eller app
sändningstillstånd	ett tillstånd och regler för vad ett bolag får sända

Läsförståelsefrågor

1. Vad är det viktigaste med public service enligt texten?
 1. Att tjäna så mycket pengar som möjligt på reklam.
 2. Att innehållet ska finnas för hela befolkningen i hela landet.
 3. Att bara visa program för dem som bor i stora städer.
2. Hur betalar man public service-avgiften?
 1. Med en separat räkning som kommer varje månad.
 2. Automatiskt via skatten, utan egen inbetalning.
 3. Med kort varje gång man tittar på tv.
3. Vem betalar avgiften?
 1. Bara den som äger en tv.
 2. Alla som är över 18 år och betalar skatt i Sverige.
 3. Bara företag och organisationer.
4. Vad betyder ordet "öronmärkt" i texten?
 1. Pengar som får användas till vad som helst.
 2. Pengar som bara får användas till en bestämd sak.
 3. Pengar som försvinner efter ett år.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Avgiften infördes den 1 januari 2019.
 2. Alla i Sverige betalar exakt samma summa.
 3. Pengarna får bara användas till public service-uppdraget.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Förvaltningsstiftelsen bildades 1997.
 2. SVT, SR och UR lever på reklam.
 3. SVT har flest tittare av alla kanaler i Sverige.
7. Förklara med egna ord vad det betyder att uppdraget blev "teknikneutralt" från 2026.
8. Texten säger att uttrycket "finansierat via skatten" inte är "riktigt hela sanningen". Vad menar texten med det, och varför är skillnaden viktig?
9. Varför kan det vara viktigt att public service hålls oberoende av både politiker och företag? Svara med stöd i texten.
10. Texten skriver att de exakta beloppen "ändras från år till år, så de behöver kontrolleras på nytt". Varför är det klokt av texten att skriva så?
11. Vad tror du att man vill uppnå med ett "armlängds avstånd" mellan makten och medierna?

12. Förklara skillnaden mellan public service och en vanlig privat tv-kanal som lever på reklam, så som texten beskriver det.

Diskussionsfrågor

- Hur fungerar tv och radio där du kommer ifrån? Finns det public service, statlig tv eller bara privata kanaler, och vem betalar?
- Texten säger att public service ska vara oberoende av både politiker och företag. Vad kan hända med nyheterna om medierna i stället styrs av makten eller av pengar?
- Är det rättvist att alla över 18 år betalar avgiften, även de som inte äger en tv eller sällan tittar? Tänk på både fördelar och nackdelar.
- Allt fler tittar och lyssnar på nätet i stället för på vanlig tv och radio. Hur tror du att public service behöver förändras i framtiden?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om hur människor i ditt eget land får sina nyheter. Vilka källor används mest, vem äger och betalar dem, och hur vet man vilken information man kan lita på?